

**Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини**

Навчально-науковий інститут економіки та бізнес освіти

Кафедра маркетингу, менеджменту та управління бізнесом

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітній ступінь «Магістр»

на тему:

**«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СТАЛОГО
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА»**

Виконав: студент II курсу, 601 групи
спеціальності 051 Економіка
Освітня програма: Економіка
Крочак Владислав Петрович

Керівник: канд. екон. наук,
доцент Ткачук С. П.

Рецензент: канд. екон. наук,
доцент Богашко О. Л.

Умань – 2024 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	6
1.1. Сутність і значення соціально-економічної безпеки підприємств	6
1.2. Теоретичні основи сталого розвитку підприємств в контексті соціально-економічної безпеки	15
1.3. Значення санаторно-курортних закладів в забезпеченні соціальних потреб та покращенні трудової активності працівників	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ	22
2.1. Тенденції розвитку санаторно-курортних підприємств в Україні . .	22
2.2. Методика оцінювання соціально-економічної безпеки сталого розвитку підприємств	28
2.3. Оцінка ефективності сталого розвитку санаторно-курортних підприємств	35
РОЗДІЛ 3. ЗМІЦНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	48
3.1. Проектування сталої бізнес-моделі розвитку санаторно-курортних підприємств	48
3.2. Впровадження новаторських концепцій в систему менеджменту соціально-економічної безпеки санаторно-курортних підприємств	53
3.3. Розробка інтегрованого комплексу важелів ефективного управління розвитком санаторно-курортних підприємств	57
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Одним із пріоритетних напрямків держави є зміцнення національної безпеки, у тому числі її соціально-економічної складової. Важлива роль у забезпеченні соціально-економічної безпеки відведена підприємствам. Від результатів їх діяльності вагомо залежить економічний стан країни, її соціальний розвиток, рівень життя населення. Суспільні трансформації, що відбуваються у підприємницькому середовищі, актуалізують проблему переосмислення парадигми забезпечення безпеки підприємства з урахуванням не тільки захищеності інтересів об'єкта безпеки, а й із використанням сучасного підходу, який ґрунтується на засадах сталого розвитку.

Вагомий внесок у теоретичні й прикладні аспекти розвитку підприємств та формування економічної безпеки внесли вітчизняні науковці, зокрема такі, як І. Артюхова, О. Балабанова, А. Бурковська, С. Бекірова, С. Васильчак, О. Галаченко, Л. Гальків, С. Ільяшенко, Г. Козаченко, М. Кравченко, М. Субота, Д. Стеченко та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розроблення та обґрунтування теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо формування та забезпечення соціально-економічної безпеки сталого розвитку підприємств.

Реалізація мети обумовила такі завдання дослідження:

- визначити особливості застосування оцінювання соціально- економічної безпеки сталого розвитку;
- розвинути підходи ідентифікації дестабілізуючих чинників впливу на соціально-економічну безпеку сталого розвитку підприємства;
- розвинути тлумачення економічного поняття «концепція сталого обслуговування»;
- удосконалити формування інтегрованого комплексу важелів ефективного управління сталим розвитком підприємств в контексті соціально-економічної

безпеки;

- запропонувати комплекс заходів зміцнення соціально-економічної безпеки підприємств.

Об'єктом дослідження є соціально-економічні процеси функціонування підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні і прикладні засади формування та забезпечення соціально-економічної безпеки сталого розвитку підприємств.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження та реалізації поставлених завдань, формування теоретико-методичних і прикладних засад формування та забезпечення соціально-економічної безпеки сталого розвитку підприємств у дослідженні було використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: логічного узагальнення, методи синтезу, аналізу, індукції та дедукції щодо визначення сутності та змісту економічних категорій соціально-економічна безпека, сталий розвиток підприємств; структурно-функціональний, факторний і метод порівнянь – для виокремлення загроз і класифікації факторів впливу; економіко- статистичні, аналітичні, графічні, методи абсолютних і відносних величин, аналізу та декомпозиції – для опису стану функціонування підприємств і визначення основних тенденцій їх розвитку. Крім того використано прийоми табличного та графічного представлення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти Верховної Ради України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України, звітні дані санаторно-курортних закладів, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених з проблем забезпечення соціально-економічної безпеки розвитку підприємств, а також аналітичні розробки автора.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів. Кваліфікаційна робота містить науково обґрунтовані висновки та рекомендації, спрямовані щодо формування та забезпечення

соціально-економічної безпеки сталого розвитку підприємств.

У результаті проведеного дослідження запропоновано автором комплекс заходів зміцнення соціально-економічної безпеки санаторно-курортних закладів в напрямках забезпечення змін в організації виробництва та менеджменті на засадах сталого розвитку.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження пройшли обговорення та були схвалені на XI Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Сучасні роюлеми і перспективи економічної динаміки» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 14 листопада 2024 року).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 83 сторінки комп'ютерного тексту. Основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 65 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 17 рисунків. Список використаних джерел налічує 82 найменування.

ВИСНОВКИ

У дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано шляхи вирішення наукового завдання – розроблення теоретико-методологічних засад, методичного забезпечення та науково-практичних підходів до формування та забезпечення соціально-економічної безпеки сталого розвитку підприємств. Висновки концептуального, теоретико-методологічного та науково-практичного характеру зводяться до наступного.

Запропоновано алгоритм оцінювання соціально-економічної безпеки сталого розвитку санаторно-курортних закладів. Доведено, що оцінювання варто проводити на основі комплексного підходу, де складовими алгоритму визначено кількісний та якісний аналізи. Кількісний аналіз запропоновано здійснювати через розрахунок інтегрального показника соціально-економічної безпеки сталого розвитку санаторно-курортних закладів враховуючи фінансову, інноваційно-технологічну, інформаційно-управлінську, матеріально-технічну, інформаційну, екологічну, внутрішньо-соціальну, кадрову, економіко-ринкову складові, фінансові показники, (показники дохідності, рентабельності), використання технологій, інформатизації та безпеки інформації, соціальної відповідальності санаторно-курортних підприємств перед працівниками, змін кадрового потенціалу, врахування екологічних факторів в діяльності.

На основі проведеного аналізу показників та складових соціально-економічної безпеки санаторно-курортних закладів розвинуто особливості застосування оцінювання безпеки та виявлено, що слабкими місцями є матеріально-технічне забезпечення, інноваційно-технологічна та кадрові складові, які суттєво погіршують соціально-економічну безпеку оздоровчих підприємств. Проблемними залишаються показники загальної ліквідності, фінансової незалежності (автономії), коефіцієнт зносу основних засобів, плинність кадрів. Аналізуючи динаміку виявлено, що у більшості

досліджуваних санаторно-курортних закладів покращуються лише фінансові індикатори, натомість суттєво погіршилися у аналізований період індикатори інформаційно-управлінської, екологічної, внутрішньо-соціальної, кадрової, економіко-ринкової складових. Найбільш загрозливим є погіршення рівномірності надходження грошових коштів, фондоддачі, підвищення плинності кадрів. Це свідчить про те, що в майбутньому стан соціально-економічної безпеки сталого розвитку санаторно-курортних закладів може погіршуватись і потребує розробки та впровадження дієвих заходів.

Визначено, що зовнішні фактори пов'язані із регуляцією діяльності санітарно-курортного закладів на державному рівні, ключовими серед яких є правові, економічні, соціальні, технологічні, екологічні. До внутрішніх чинників віднесено фактори прямого впливу на діяльність санітарно-курортних закладів: виробничі, маркетингові, фінансові, внутрішньо-соціальні, екологічні, трудові. Виявлено, що найбільш значимо на соціально-економічну безпеку санаторно-курортних закладів впливають виробничі фактори, які мають свою специфіку за рахунок різних розмірів санаторіїв, їх пропускну здатності та забезпеченості персоналом; маркетингові, що визначаються наявністю діючої системи маркетингової інформації та маркетингового управління, каналами просування санаторно-курортного продукту; фінансова регуляція, що передбачає врівноваження у сфері витрат на оплату праці; соціальні чинники та менеджмент, які зумовлюють стратегію розвитку та управління закладом; екологічні фактори, що мають безпосередній вплив на регулювання елементарних потреб: енергозбереження, рівень підготовки персоналу та його кваліфікації, рівень обслуговування клієнтів санітарно-курортного закладу.

В процесі дослідження запропоновано впровадження новаторських концепцій в систему санаторно-курортних підприємств в контексті забезпечення соціально-економічної безпеки. Доведено, метою сталого обслуговування у санаторно-курортних закладах повинно бути задоволення потреб споживача за умови збереження балансу між соціальними,

екологічними та економічними цілями оздоровчих підприємств та забезпечення їх функціонування у довгостроковій перспективі. Визначено, що концепція сталого обслуговування являється складною системою фундаментальних знань про сферу обслуговування, яка визначає основні принципи, шляхи та завдання проектування стратегій у сфері надання послуг санаторно-курортними закладами. Впровадження концепції LEAN-менеджменту (ощадливе виробництво) та концепції сталого обслуговування (КСО), які на основі сукупного впливу підвищують конкурентоспроможність санаторно-курортних закладів підсилюючи одна одну, сприяють зміцненню соціально-економічної безпеки.

Доведено, рівень соціально-економічної безпеки залежить від того, наскільки ефективно менеджмент оздоровчого підприємства вживає заходів по попередженню та уникненню можливих загроз, усуненню згубних наслідків окремих негативних елементів зовнішнього і внутрішнього середовища. З метою мінімізації зовнішніх і внутрішніх загроз економічному стану оздоровчих підприємств, в тому числі їх фінансовим, матеріальним, інформаційним, кадровим та природним ресурсам, розроблено Концепцію зміцнення соціально-економічної безпеки санаторно-курортних закладів, основою якої є шляхи досягнення орієнтирів та принципів сталого розвитку оздоровчих підприємств, що доповнюють їх існуючі конкурентні та фінансові стратегії.

Враховуючи важливість сталого розвитку санаторно-курортних підприємств, що включає економічні, соціальні та екологічні перспективи, впровадження систем управління та ощадливих технологій, запропоновано формування інтегрованого комплексу важелів ефективного управління на основі сукупності економічних, адміністративних, соціокультурних та організаційно-екологічних форм і методів впливу, конкретизації інструментарію досягнення цілей.